

"אז ישיר משה ובני ישראל"

א. רש"י שמות פרק טו

(א) אז ישיר משה – אז כשראה הנם עלה בלבו שישיר שירה, וכן (ויהוה י יצ) אז ידבר יהושע, וכן (מלכים א' ז ח) ובית יעקב לכת פרעה, חשב בלבו שיעשה לה, אף כאן ישיר, אמר לו לכו שישיר, וכן עשה, ויאמרו לאמר אשירה לה'. וכן ביהושע, כשראה הנם אמר לו לכו שידבר וכן עשה (ויהושע י יצ) ויאמרו לעיני ישראל, וכן שירה הבאר שפתח בה (במדבר כא יז) אז ישיר ישראל, פירש אחריו עלי באר ענו לה. (מלכים יא ז) אז יבנה שלמה זמא, פירש בו חכמי ישראל שזקק לזנות ולא זנה. למדנו שהיו"ד על שם המהשבה נאמרה, זהו ליישב פשוטו.

ב. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צד עמוד א

+ישעיהו ט' למרבה המשרה ולשלום אין קץ וגו' אמר רבי תנחום, דרש בר קפרא בציפורי: מפני מה כל מ"ם שבאמצע תיבה פתוח, וזה סתום? ביקש הקדוש ברוך הוא לעשות חזקיהו משיח, וסנחריב גוג ומגוג. אמרה מדת הדין לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם! ומה דוד מלך ישראל שאמר כמה שירות ותשבחות לפניך - לא עשיתו משיח, חזקיהו שעשית לו כל הנסים הללו ולא אמר שירה לפניך - תעשהו משיח? לכך נסתתם.

ג. ישעיהו פרק ט פסוק ו

לסרבה למרבה המשרה ולשלום אין קץ על פסא דוד ועל ממלכתו להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה מעתה ועד עולם קנאת יקנך צבאות תעשה זאת: ס

ד. איכה רבה (וילנא) פתיחות

ל זבדי בן לוי פתח לא האמינו מלכי ארץ גו', ארבעה מלכים היו מה שתבע זה לא תבע זה, ואלו הן דוד ואסא ויהושפט וחזקיהו, דוד אמר (תהלים י"ח) ארדוף אויבי ואשיגם וגו' אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה כן הה"ד (ש"א ל') ויכם דוד מהנשף ועד הערב למחרתם, מהו למחרתם, ר"י בן לוי אמר, לשני לילות ויום אחד, היה הקדוש ברוך הוא מאיר לו בלילות בזיקין וברקים כמה דתנינן תמן על הזיקין ועל הזועות ועל הברקים הה"ד (תהלים י"ח) כי אתה תאיר נרי וגו', עמד אסא ואמר אני אין בי כח להרוג להם אלא אני רודף אותם ואתה עושה, אמר לו אני עושה שנאמר (ד"ה = דברי הימים = ב' י"ד) וירדפם אסא וגו' לפני אסא אין כתיב כאן אלא לפני ה' ולפני מחנהו, עמד יהושפט ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף אלא אני אומר שירה ואתה עושה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה שנאמר (שם / דברי הימים ב' / כ') ובעת החלו ברנה ותהלה וגו' עמד חזקיהו ואמר אני אין בי כח לא להרוג ולא לרדוף ולא לומר שירה אלא אני ישן על מטתי ואתה עושה, אמר לו הקדוש ברוך הוא אני עושה שנא' (מ"ב = מלכים ב' = י"ט) ויהי בלילה ההוא ויצא מלאך ה' ויך במחנה אשור

ה. משנה מסכת פסחים פרק י משנה ו

[ו] עד היכן הוא אומר בית שמאי אומרים עד אם הבנים שמחה ובית הלל אומרים עד חלמיש למעינו מים

ו. תוספות יום טוב מסכת פסחים פרק י משנה ו

[בית שמאי אומרים כו' ובית הלל אומרים כו' - נ"ל דכ"ע סברי רוב הלל אחר מזונו וכדתניא [דף ק"ט ע"א] רבי אליעזר אומר חוטפין [אוכלין מהר] מצות בלילי פסחים בשביל תינוקות שלא יישנו ותניא ר' עקיבא בע"פ היה אומר הגיע עת לעמוד מבית המדרש בשביל תינוקות שלא יישנו וקסברי בית שמאי דיש למהר ולא לומר קודם המזון רק מזמור א' וב"ה סברי כיון דבמזמור הראשון לא נזכר קריעת ים סוף צריך שיאמר גם השני שיש בו הזכרת קריעת ים סוף כיון שאומר אח"כ ברכת הגאולה כי לא נושעו ישראל מיד מצרים עד שנקרע להם היס ונטבעו המצרים ושם נאמר ויושע וגו'.

ז. במדבר רבה (וילנא) פרשת נשא פרשה יג

נודע ביהודה אלהים, א"ר יהודה ברי אלעאי כשעמדו ישראל על הים היו השבטים מדיינים אלה עם אלה זה אומר אני יורד תחלה וזה אומר אני יורד תחלה קפץ נחשון לתוך גלי הים וירד ועליו אמר דוד (שם / תהלים / סט) הושיעני אלהים כי באו מים עד נפש אמר הקדוש ברוך הוא למשה ידידי שוקע בים ואתה מתפלל (שמות יד) דבר אל בני ישראל ויסעו הוי נודע ביהודה אלהים ולפיכך הגדיל הקדוש ברוך הוא שמו של נחשון בישראל שזכה להקריב ראשון שנאמר ויהי המקריב ביום ראשון וגו' הוי בישראל גדול שמו.

ח. נפש החיים – שער א פרק ט

ולכן בעת קריעת ים סוף. אמר הוא ית' למשה מה תצעק אלי דבר אל בני ישראל ויסעו. ר"ל דבדידהו תליא מלתא. שאם המה יהיו בתוקף האמונה והבטחון ויסעו הלך ונסוע אל הים סמוך לבם לא יירא. מעוצם בטחונם שודאי יקרע לפניהם. אז יגרמו עי"ז התעוררות למעלה. שיעשה להם הנס ויקרע לפניהם:

וזהו לססתי ברכבי פרעה דמיתיד רעיתי. ר"ל כמו בסוסי רכבי פרעה שהיה היפך מנהגו של עולם שהרוכב מנהיג לסוס. ובפרעה וחילו הסוס הנהיג את רוכבו כמשרז"ל. כן דמיתיד והמשלתיד רעיתי ע"ז האופן ממש. שאף שאני רוכב ערבות. עכ"ז כביכול את מנהיג אותי ע"י מעשיך. שענין התחברותי כביכול להעלמות הוא רק כפי ענין התעוררות מעשיך לאן נוטים. וזש"ה רוכב שמים בעזרך. וכן משרז"ל העבודה צורך גבוה:

ט. דברי אליהו – הגר"א – פרשת בשלח

ויבואו בני ישראל בתוך הים כיבשה

והמים להם חומה מימינם

ומשמאלם, ובמסוק כ"ס כתיב ובנ"י

חלכו כיבשה בתוך הים והמים להם חמה

מימינם ומשמאלם, יש לדקדק שינוי

הלשונות דמקודם כתיב דהלכו בנ"י בתוך

הים כיבשה, ואח"כ כתיב דהלכו כיבשה

בתוך הים, מקודם יבשה ואח"כ בתוך

דברי אליהו אליהו בן שלמה זלמן (הגר"א) עמוד מס 20הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הים, עוד יש לדקדק למה כתיב שני
טעמים על בני ישראל דהלכו בים, גם
כפל הלשון דהמים להם חומה מימינם
ומשמאלם. גם יש לדקדק מדוע כתיב
בפסוק כ"ט חמה חסר וי"ו ודרשו חז"ל
חמה כתיב דנחמלא עליהם חמה, אבל
הכל יבוא על נכון. דהנה בבני ישראל
היה שתי כחות, אנשים צדיקים המאמינים
בה' ובעלי בטחון, והם הלכו חיכף לים
עד כי באו מים עד נפש, וכדאיתא במדרש
דקספ' נחשון בן עמינדב ואחריו כל שבט
יהודה, והנה איתא במדרש דהיה קטרוג
מה' נשתנו אלו מאלו הללו עובדי
עבודה זרה והללו עובדי ע"ז, והשיב
השי"ת זכות האמונה והבטחון כדאי
להם, א"כ לפי זה גבי בני ישראל דהלכו
בתוך הים מקודם בהאמונה ובהבטחון,
כתיב אצלם ויבואו בני' בתוך הים
ואח"כ היה היבשה, ושפיר היה להם
המים חומה כחומה, אבל כת השניה
דלא היו מאמינים כל כך עד שראו
בעיניהם היבשה לכן כתיב עליהם
דהלכו ביבשה בתוך הים מקודם יבשה,
לכן היה המים להם חמה ר"ל הקטרוג
מה נשתנו אלו מאלו כנ"ל:

דברי אליהו אליהו בן שלמה זלמן (הגר"א) עמוד מס 21הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

י. עין אי"ה – עמוד 3

והנה השיר מורה על השלמות שהשמחה וההשגה כשהן מצורפות הוא השלמות האמיתית וכשהן במילואן ימצא השיר

יא. תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א

בעי רבי ירמיה: כשיר מהו, כשורה מהו, כחצובה מהו, כסולם מהו?

יב. רש"י מסכת בבא מציעא דף כה עמוד א

כשיר – מוטלין בעגול כאלעדה.

יג. דברים פרק טז פסוק ח

שָׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת וּבִיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצַרְתָּ לִיקַן־ךָ אֶלֶּהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה: ס

יד. ספורנו דברים פרק טז פסוק ח

(ח) וביום השביעי עצרת. נעצרו בו ישראל יחדיו לעבודת האל יתעלה ושרו לו שירה בשביעי של חג המצות לפיכך נקדש אותו היום ולא תעשה מלאכה כי לולא זה לא היה השביעי קדוש כלל כמו שהוא הענין בחג הסכות שאין השביעי שלו מקרא קדש:

טו. אורות הקודש – חלק א

התבוננות והסתגלות.

נט

לפעמים ע"י שטף המדע מרגישים ליאות, הבאה מצד שאין מניחים ריוח של התבוננות בין כל גילוי רוחני, לעכל יפה את ההופעה, בתבונה שכלית מנתחת, ובהתקבלות רצונית, מדותית, ומטשטשים בזה את גבולי האורים. כי הפסקות נתנו גם בתורה, לתן ריוח להתבונן בין פרשה לפרשה, וקו"ח להדיוט הלמד מן ההדיוט. והוא הדין לכל לימוד תבוני, הבא מהתגלות הנשמה בהופעותיה. ההפסקה מכשירה את החיים, את המוג, המדות, החפץ והיחש הסביבתי, להסתגל לאותו הטוב ולאותה האמת הרוממה שבהופעה העליונה.

א קוק, אברהם יצחק בן שלמה זלמן הכהן עמוד מס 96הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

טז. שפת אמת בראשית פרשת ויחי ב"ה [תרל"ד]

למה פ' זו סתומה שנסתמו עיניהם ולבן כו' ד"א שביקש לגלות הקץ ונסתם ממנו. הכלל שחיות כל הנבראים הוא התורה. וגם כל הזמנים ואף בגלות. פנימיות החיות מהתורה. רק שהוא בדרך נסתר. ופרשה זו הוא חיות שנות הגלות. וז"ש ויחי יעקב בא"מ כי יעקב אע"ה המשיך החיות גם במצרים. ושמעתי ממו"ז ז"ל רמז שע"י בחי' אמת יכולין לחיות גם במצרים כמ"ש תתן אמת ליעקב. וענין הפרשה היא התפשטות חיות התורה לכל הנבראים. והפסקות הם ליתן ריוח להתבונן כו'. להעמיד כל פרט ופרט על מכונו. וכן הי' בזמן שבני"י שרוין על אדמתן והי' כל המעשים ע"פ התורה ממש. ועתה בגלות פרשה סתומה שצריך להיות אמונה בדרך כלל. וכן בפנימיות סוד הקץ הוא נקודה חיות שורש האחדות שנק' רזא דאחד כי בגלות הוא בסוד חתום. ולעתיד יתגלה ויהי' ה' ושמו אחד. וכפי שבאין לשורש נקודה זו יוצאין מהגלות.